

পরাগ

"তোমাৰ সুখৰ মই আনন্দ সোঁতত
উটি যাওঁ লুকাই লুকাই ;
লাজ লাগে, ফুলোঁ। মই পতুমৰ দৰে,—
ভয়,—যদি দেখে কোনোবাই।"

অঞ্জলি

যাৰ কল্পনাত মাধুৰী, কবিতাত মাধুৰী ;
যাৰ কথা মধুৰ—ব্যথা গধুৰ ;
সেই মোৰ প্ৰিয়-কান্তাৰ কোমল
হাতভে থৈ — বিশ্বৰ বিৰহী জনলৈ
শাশ্বত প্ৰেমৰ পৰশত ওপজা

পৰাগ

পঠিয়াই দিলোঁ।

যোৰহাট
শাৰদীয়া।
১৮৫২

আনন্দ—

মানৱ হৃদয়ৰ সহজ অনুভূতি সমূহৰ অবাধ প্ৰকাশ ভাৰতীয় সাহিত্যত নতুন বস্তু, আৰু ই কিছুপৰিমানে পাশ্চাত্য সাধনাৰ সংস্পৰ্শৰ ফল। ভাব প্ৰকাশৰ এই স্বাধীনতাৰ বাণী অসমীয়া সাহিত্যতো জনদিয়েক গ্ৰন্থকাৰৰ লিখাত ধ্বনিত হৈছে। শ্ৰীযুত আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱা এই নতুনৰ প্ৰয়াসী। 'পৰাগ' তাৰে নিদৰ্শন।

তাহানি Sidney এ কোৱাৰ দৰে Look into thy heart and write. এয়ে তেওঁৰ আদৰ্শ; ত্ৰুটী থাকিলেও 'পৰাগ' লেখকৰ উদাম অভিনন্দিত হোৱাৰ যোগ্য। আমি তেওঁৰ সাধনাৰ উৎকৰ্ষ চাবলৈ আশাকৰি থাকিলোঁ আৰু লগতে আমাৰ স্নেহ-সম্ভাষণ জনালোঁ।

ইতি—

হামদৈ,
১ আহিন ১৮৫২ শঁক।

শ্ৰীযজ্ঞেশ্বৰ শৰ্ম্মা

এটি কথা।

বিশ্বৰ বিকাশ প্ৰেমত, কিন্তু প্ৰেমৰ প্ৰকাশ বিৰহত। মোৰ অন্তৰৰ অন্তৰতম লোকত মাজে মাজে প্ৰণয়-সুখৰ যি এটি সুৰ বাজি উঠে; আজি বৰ আগ্ৰহৰে, অতি বিনীত ভাবে, তাকে পাঠক সমাজলৈ আগবঢ়ালোঁ। প্ৰাণত যি এটা আকৃতি পাইছোঁ তাৰ সাহতে বিশ্বাস কৰি ওলাইছোঁ। আশা আছে, ই মোৰ মৰ্ম্মৰ মৰম-বেথা দিব নোৱাৰিলেও এটুপি চকুৰ পানীৰে ৰাইজৰ চৰণ ধুৱাব পাৰিব।

ভিক্ষা—কৃপা দৃষ্টি।

ইতি—

বিনীত—

শ্ৰীআনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱা

বোধম ষষ্ঠী— ১৮৫২ শঁক।

যোৰহাট।

ইং ২৮ ছেপ্টেম্বৰ
১৯৩০

স্বীকাৰ।

ইয়াৰ তিনটা কবিতা ইংৰাজীৰ ছাঁ লৈ লিখা।

এই কাৰ্য্যত মৰমৰ গণেশে যি খিনি সহায় কৰি দিছে তাৰ শলাগ ল'লে প্ৰকৃত বন্ধুক অত্যাচাৰ কৰা হ'ব; কিন্তু, প্ৰীতিভাজন শ্ৰীযুত যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্ম্মা এম, এ দেৱে শুদ্ধমনেৰে দিয়া আশীৰ্ব্বাদটি পাই হিয়াৰ কৃতজ্ঞতা জনাবলৈ ভাষা বিচাৰি পোৱা নাই।

আ, চ, ব

পৰাগ

ভাবী প্রিয়া।

কোন তুমি, কেনি আছাঁ, ক'তেবা লুকাই,
মাজে মাজে মাৰিছাঁ ভুমুকি ?
নেদেখি দেখিছোঁ যেন, সুশুনি শুনিছোঁ
তোমাৰেই দীঘলীয়া উকি !
প্রতিধ্বনি আহি যেন মোৰ মৰমত
ঠেকা খাই নিনাদি উঠিছে ;
বসন্ত-বায়ুৰ দৰে তোমাৰ কথাটি
হৃদয়ত বিয়পি পৰিছে।
নৱ-পল্লৱিত মোৰ মানস-কুঞ্জৰ
সেউজীয়া পাতৰ তলত
শুনিছোঁ তোমাৰে যেন অমিয়া কণ্ঠৰ
সুধা-সুৰ মৃদু পঞ্চমত।
কুসুম-কানন জিনি আছাঁ যেন তুমি
আবেগত বিয়াকুল হৈ —
বৰণৰ মালাধাৰি মোৰ ডিঙ্গিতেই
হেঁপাহেৰে দিওঁ দিওঁ কৈ।

আশা-মলয়াত উটি আহিছে তোমাৰ
প্ৰণয়ৰ পূত পৰিমল,
তাতে মোৰ মউ-পিয়া মতলীয়া মন
ভাবী-তৃপিতিত টলমল।
নিচিনো নেজানো হাঁয়, তোমাৰ ৰূপৰ
লেশ মানো মূৰ্ত্তি নাইকিয়া।
তথাপিও আচঁা যেন হিয়াতে লুকাই
মূৰ্ত্তিমতী তুমি প্ৰাণ-প্ৰিয়া!
তোমাৰ বুকত যেন ৰেণু ৰেণু ক'ই
মউ-পিয়া জনৰ কাৰণে
এথুপি সুৰদী মউ সাঁচিছা সদাই
নিজানত অতিকে গোপনে!
তৰঙ্গ-কল্লোল প্ৰায় তোমাৰ কথাটি
উটি যায় দূৰ দূৰল'ই
চন্দ্ৰমা-শীতল যেন তোমাৰ ছবিটি
ছাপি আহে মোৰ কাষলৈ।
পৰিছে বিয়পি যেন হাঁহিটি তোমাৰ
মোৰ দুটি চকুৰ আগত,
বাজিছে কেনিবা যেন তোমাৰে সঙ্গীত
আজি মোৰ হিয়াৰ মাজত।
শুনিছোঁ শুনিছোঁ যেন লাগিছে মনত
প্ৰণয়ৰ ঠোকা-ঠুকি স্বৰ,
ওচৰতে আহি যেন দিছাহি সঁহাৰি
তোমা-মোৰ ভাবী-মিলনৰ।

ৰিনিকি ৰিনিকি যেন দেখিছোঁ দূৰত
সউ মোৰ গভীৰ গৰিমা,
কেনি যাওঁ, কেনি যাওঁ, কেনিগ'লে পাম,
মোৰ সেই মানসী প্ৰতিমা।
কোনে জানে, ক'ত তুমি, কেনিনো লুকাই,
ফুলি আছা মধুৰ হাঁহিটি,
আঁৰে আঁৰে ফুলনীৰ কেনি আছা জুমি,
নাই পোৱা একো গম গতি।
সোণালি সপোন এটি উটি ভাহি আহি
লাগিছেহি মোৰ দুচকুত,
কলাঘুমটীয়া মোৰ সুখৰ আৱেশ
জাগিছেহি নিজান বুকুত।
কত যায় মেঘমলা চকুৰ আগেদি,
উৰি যায় কত শত পখী,
নিদিয়ে কোনেও ঠিক তোমাৰ বাতৰি,
কয় মাথোঁ—'আছে তোৰ সখি'।
মানস মাধুৰী মোৰ মাধবী মূৰতি
কোনে জানে, কেনি আছা প্ৰিয়া,
তোমাৰ সুৰতে বাজে মধুৰ বাঁহীটি
তোমাতেই নাচে মোৰ হিয়া।

কাশী—
মাৰ্চ্চ, ১৯২৯

আশা-মলয়াত উটি আহিছে তোমাৰ
প্ৰণয়ৰ পূত পৰিমল,
তাতে মোৰ মউ-পিয়া মতলীয়া মন
ভাবী-তৃপিতিত টলমল ।
নিচিনো নেজানো হাঁয়, তোমাৰ ৰূপৰ
লেশ মানো মূৰ্ত্তি নাইকিয়া ।
তথাপিও আছাঁ যেন হিয়াতে লুকাই
মূৰ্ত্তিমতী তুমি প্ৰাণ-প্ৰিয়া !
তোমাৰ বুকত যেন ৰেণু ৰেণু ক'ই
মউ-পিয়া জনৰ কাৰণে
এথুপি সুৰদী মউ সাঁচিছা সদাই
নিজানত অতিকে গোপনে !
তৰঙ্গ-কল্লোল প্ৰায় তোমাৰ কথাটি
উটি যায় দূৰ দূৰল'ই
চন্দ্ৰমা-শীতল যেন তোমাৰ ছবিটি
ছাপি আছে মোৰ কাষলৈ ।
পৰিছে বিয়পি যেন হাঁহিটি তোমাৰ
মোৰ দুটি চকুৰ আগত,
বাজিছে কেনিবা যেন তোমাৰে সঙ্গীত
আজি মোৰ হিয়াৰ মাজত ।
শুনিছোঁ শুনিছোঁ যেন লাগিছে মনত
প্ৰণয়ৰ ঠোকা-ঠুকি স্বৰ,
ওচৰতে আহি যেন দিছাহি সঁহাৰি
• তোমা-মোৰ ভাবী-মিলনৰ ।

ৰিনিকি ৰিনিকি যেন দেখিছোঁ। দূৰত
সউ মোৰ গভীৰ গৰিমা,
কেনি যাওঁ, কেনি যাওঁ, কেনিগ'লে পাম,
মোৰ সেই মানসী প্ৰতিমা।
কোনে জানে, ক'ত তুমি, কেনিনো লুকাই,
ফুলি আছা মধুৰ হাঁহিটি,
আঁৰে আঁৰে ফুলনীৰ কেনি আছা জুমি,
নাই পোৱা একো গম গতি।
সোণালি সপোন এটি উটি ভাহি আহি
লাগিছেহি মোৰ দুচকুত,
কলাঘুমটীয়া মোৰ সুখৰ আৱেশ
জাগিছেহি নিজান বুকুত।
কত যায় মেঘমলা চকুৰ আগেদি,
উৰি যায় কত শত পখী,
নিদিয়ে কোনেও ঠিক তোমাৰ বাতৰি,
কয় মাথোঁ—'আছে তোৰ সখি'।
মানস মাধুৰী মোৰ মাধৱী মুৰতি
কোনে জানে, কেনি আছা প্ৰিয়া,
তোমাৰ সুৰতে বাজে মধুৰ বাঁহীটি
তোমাতেই নাচে মোৰ হিয়া।

কাশী—
মাৰ্চ্চ, ১৯২৯

আহ্বান।

করুণ-কোমল ছবিটি দেখি
মজিলোঁ যেতিয়া
তোমাতে মই,
ৰূপৰ ভাবনা, সৌন্দর্য্য সাধনা,
কৰিলোঁ সকলো
তোমাতে লয়।
হৃদয় দুৱাৰ বান্ধিব খুজিলোঁ,
সঙ্কল্প-লোৱৰ
শিকলি দি,
পৰিল চকুত তোমাৰ সুনীল
পদ্ম-পলাশ
সি দুটি কি!
দেখিলোঁ যেতিয়া তোমাৰ নয়ন,
স্নেহ-মমতাৰে
হইছে সজল,
পুলকিল মোৰ বান্ধনি ছাটনি,
দূৰ্ব্বল হিয়াত
আহিল বল!

অন্তৰ মোৰ উপচি পৰিল,
উঠিল বিয়পি
প্ৰেমৰ বাণ ।
নেদেখি দেখিলোঁ, সুবুজি বুজিলোঁ,
কোমল নিশ্চয়
তোমাৰ প্ৰাণ !
কঠিন ই মোৰ নীৰস হিয়াত,
আছিছে যেন্তিয়া
যমুনা-জল,
বুজিছোঁ সঁচাই ফুলিব এদিন,
নন্দন বনৰ
প্ৰীতি-পৰিমল !
বইছা যদিহে মানসী-যমুনা,
দিয়া-উথলাই
বন-উপবন,
মন-কুসুমৰ কোমল কানন,
উঠক জিনি
অলিৰ গুঞ্জন ।

যোৰহাট
১৯৩০ ।

ভাবৰ অভিব্যক্তি।

তোমাৰ খোঁপাৰ সুগোল বেণীত
ফুলিল যি পাহি নয়ন-মোহিনী ফুল,
অতৃপ্তিৰ তাতে হ'ল সমাপন
তৃপ্তি আহিছে কৰে বিয়াকুল।
তোমাৰ মুখৰ একেটি বাণীত
ফুটিল যিটিহে বিণয়-বীণাৰ স্বৰ,
মোৰ, কুমলিল তাতে উধত গৰব,
হিয়া ভৰি গ'ল সুধাৰ লহৰ।
আকাৰে ইঙ্গিতে প্ৰতি কথাটিতে
সুধিছা কিয়নো, ভাল পাওঁনে নেপাওঁ ?
কিয়নো সুধিছা বাৰে বাৰে মোক,
তোমাৰ সঙ্গীত মই গাওঁনে নেগাওঁ ?
জানোঁ, বিচাৰিছোঁ তুমি কি-নো মোৰ,
কিহৰ আশাত প্ৰশ্ন কৰিছা ঘনাই,
'ভালপাওঁ' বুলি ক'লে উভয়ৰে
ভালপোৱা ভাব ফুৰেহি বনাই।
তোমাৰ প্ৰশ্নৰ দিব পাৰোঁ মই
ইয়াকে উত্তৰ বুলি——
আকাশত মই একেটি জোনাই,
সৰসীত তুমি এটি কুমুদীনি ক'লি!

তুয়োৰে মাজত এছাটি মলয়,
তুখনি হিয়াৰ নানান বাতৰি ল'ই,
কৰে অহা-যোৱা আজি প্ৰেম-পুৱা
তুয়োৰো বাতৰি তুখন কাণত থ'ই!
শোভনা! তোমাৰ বনত পৰিছে যদিহে,
জ্বলিছে যদিহে পূৰ্ব্ব-ৰাগৰ আভা,
মোৰনো হিয়াত নজ্বলিব কিয়
বিৰহৰ অহৰহ শোভা?

কাশী
১৯২৯।

তোমাৰ প্ৰকাশ।

আজি মোৰ কিনো বাৰু লাগিছে মনত
ফাগুণৰ এই হেন মুকলি দিনত ?
বতাহৰ শৰদত, কুলিৰ মাতত,
প্ৰভাতৰ হেঙ্গুলীয়া ঊষাৰ গালত,
দেখিছোঁ তোমাকে যেন বিশ্বৰ মাজত।
কপউ, কেতেকী আৰু ফেঁচাৰ উৰুলি
তোমাৰ নামতে যেন আছে সুৰ তুলি।
আউলি-বাউলি চুলি পাহে পাহে মেলি
প্ৰকৃতি আহিছে যেন হাহেঁা হাহেঁা বুলি
তুমি হহঁা হঁাহিটিকে মন প্ৰাণ খুলি।
পাষান হিমেৰে ভৰা হিমাচলখনি
লাহে লাহে মৰমত যায় জহি পমি,
তোমাৰ বুকৰে যেন তপত নিশ্বাস
নীৰস দেহাত লাগি গলিছে অকণি
তোমাৰে, তোমাৰে যেন পাই প্ৰীতিকনি !
ইমান তুমিনো বাৰু সম্ভবেনে সখি,
আছেনে হিয়াত মোৰ আৰু কিবা বাকী ?
প্ৰথম যৌবন আজি প্ৰথমতে পোৱা
নৱ-ফাগুণৰ এই জিলিমিলি পুৱা—
আছেনেকি মনে মনে তোমাকেই ৰ'খি ?

তুমি আজি স্বপ্ন মোৰ, তুমি মোৰ ধ্যান
তুমিয়েই ফাগুণৰ জয়-গুণ-গান।

আহঁা তুমি, আছোঁ মই তোমাল'কে চাই
দুয়ো মিলি একেলগে একে দৃষ্টি ল'ই
জগতৰ মউ-কোঁহ চুহি ফুৰোঁ গ'ই!

গুৱাহাটী
মাৰ্চ্চ—১৯৩০

চুমা।

ওঁঠৰ তলতে থাকি চাই থাক অতিকে গোপনে,
ক'লা এটি তিল দেখি নাচি উঠ, হাঁহি উঠে মনে।
ইমান লুভীয়া কিয়? নোৱাৰোঁ বুজাব তোক,
নুবুজোঁ ময়োযে, চুমা, দিবনে সুন্দৰে মোক?

কাশী,
এপ্ৰিল—১৯২৯

তৃপ্তি।

আৰু কিয় গাওঁ মই শোকৰ সঙ্গীত,
সাদৰী যৌৱন কিয় হ'ব বিপৰীত?
চলুৱে চলুৱে মোৰ অমিয়া প্ৰাণৰ,
সুমধুৰ সুৰধ্বনি সৰল গানৰ
ব্যৰ্থতাৰ বিহ সানি কিয় কৰোঁ নাশ?
——যৌৱন, যৌৱন মোৰ জীৱনৰ আশ!
অশোক অষ্টমী আজি সুমঙ্গল তিথি,
আশাৰ-যমুনা ব'ই আনে প্ৰেম-প্ৰীতি,
তোমাৰ সপোন, প্ৰিয়া, ৰহস্যৰ পাৰ—
তথাপিও ক'ম কিয় মিছা ই সংসাৰ!
কিয় কম ব্যৰ্থ বুলি অৰ্থ-ভৰা প্ৰেম
বিশ্বৰ সৌন্দৰ্য্য ভৰা এই শুভ খেন?
তুমি আছাঁ, মই আছোঁ, আৰু আছে ভাব,
প্ৰাণত কবিতা আছে, কিহৰ অভাব?

গুৱাহাটী,
অশোকাষ্টমী—১৯৩০

বিহুৰ দিনা।

আজি বিহু বহাগীৰ বিজয় উচ্ছৱ,
মধুৰ মদিৰা ভৰা কুহু কুহু ৰৱ।
কেতেকীৰ সককুন বিৰহ সঙ্গীত
শুনি আজি বাসন্তীৰ বিয়াকুল চিত।
নিৰলে নিমাতে থাকি বসন্ত-সেনাই
প্ৰণয়ৰ পৰিমল দিয়ে ছটিয়াই।
বিহু বিহু বিহু বুলি
হেঁপাহত বাহু তুলি
ভাই, ভণী চেনেহীৰ বিহু লগা গাত
চেনেহ-কোঁৱৰে দিছে মৰমৰ ছাঁট।
মোৰ মন বিয়াকুল
মোৰ হিয়া ইয়াকুল,
কিনো আছে কিনো দিওঁ—এদিন মাথোন,
স্নেহৰ চুম্বন মোৰ সোণৰ সপোন!

গুৱাহাটী,
বিহু, ১৯৩০

সঁচা কথা।

গমো জানো, তুমি মোক ভালপোৱাঁ,
ভালপোৱাঁ মোৰ কথা, মোৰ অভিমান,
কিন্তু সখি! নজনাৰ ভাও ধৰি, মই
ঘুৰাই পকাই দিওঁ তোমাল'কে কান।
এই নৱফাগুণৰ ঠেও ধৰি কৰা
আদৰৰ-অত্যাচাৰ, উপাদেয় বৰ,
সেই কাৰণেই, হেৰা, জানিও নেজানো
নেজানিও কেতিয়াবা লগাওঁ জগৰ।
এই সুখ, এই প্ৰেম, এনে বেমেজালি
এই বতৰতে বৰ আদৰৰ হয়,
ইয়াতে লুকাই থাকে শত মধুৰিমা,
মউ-কোঁহ ইয়াতেই ভৰপূৰ হয়।
মোৰ আও, মোৰ ভাও, বুজিবাঁ লাহৰি,
মৰমৰ সকলোটি আগলি বাতৰি।

গুৱাহাটি,
মাৰ্চ্চ—১৯৩০

মিলন।

(১)

গোলাপ পাহিৰ দৰে হোৱা হ'লে প্ৰেম,
মই এটি সেউজীয়া পাত,
বাঢ়িলোঁ হেতেন দুয়ো নিতে একেলগে
জাৰ-জহ ডাৱৰীয়া যাৰ যেনে ভাগে,
ফুলি থকা ফুলনিত, হাঁহিৰ মাজত
নতু সউ ফুলৰ থোপাত,
গোলাপ পাহিৰ দৰে হোৱা হলে প্ৰেম
মই এটি সেউজীয়া পাত।

(২)

হোৱাহলে মই ঠিক মোৰেই নিচিনা,
প্ৰেম এটি সুললিত সুৰ,
দুয়োটি শবদ মিলি একেটি তানত
ফুটিল হেঁতেন গান ওঁঠৰ আগত,
তাৰ মৰমতে মজি কৰিলোঁ হেঁতেন
বিষাদক নিলগতে দূৰ,
হোৱাহলে মই ঠিক মোৰেই নিচিনা
প্ৰেম এটি সুললিত সুৰ!

(৩)

হোৱাহ'লে তুমি জন্ম, চেনেহীটি মোৰ,
মৃত্যু মই তোমাৰ প্ৰেমিক,
ফাগুণৰ সমাগম হোৱাৰ আগতে
আছিল তেঁতেন কুলি জাৰৰ ভাগতে,
মল-কোঁহ ভৰি পকা আমৰ ডালত
পালেঁাহয় সেই অতিথিক,
হোৱাহলে তুমি জন্ম চেনেহীটি মোৰ,
মৃত্যু মই তোমাৰ প্ৰেমিক!

(৪)

হোৱাহলে তুমি এক বিষাদ সাগৰ,
মই এটি আনন্দৰ ঢ'উ,
গৰজি উঠিলেঁা হয় বাৰেও মাহত,
বতৰৰ উঠা-নমা নিতৌ-বতাহত,
খেলিলেঁা হেঁতেন খেলা তৰঙ্গৰ দৰে
সুখ দুখ ধুমুহাত সউ,
হোৱাহলে তুমি এক বিষাদ সাগৰ,
মই এটি আনন্দৰ ঢ'উ!

(৫)

হোৱাহ'লে তুমি কন্যা বাসন্তী চ'তৰ
মই দৰা নৱ বৰষৰ,

পুষ্প বৰিষণ কৰি গোটেই বছৰ
কৰিলোঁ। হেঁতেন ধৰা অজৰ অমৰ,
দিন-ৰাতি, ৰাতি-দিন কৰিলোঁ।হেঁতেন,
হৰিষাদ চিৰ সহচৰ,
হোৱাহলে তুমি কন্যা বাসন্তী চ'তৰ
মই দৰা নৱ বৰষৰ!

(৬)

তুমি যদি হ'লা হয় বিষাদৰ ৰাণী
মই চিৰ আনন্দৰ ৰজা,
ধৰিলোঁ।হেঁতেন দুয়ো আগভেটি ল'ই
উড়ণীয়া প্ৰেম-পখী, পাখী কাটি থৈ
শিকালোঁ। হেঁতেন তাক 'ৰাধা-কৃষ্ণ' নাম
শুনিলেই মৰম ওপজা,
তুমি যদি হ'লাহয় বিষাদৰ ৰাণী
মই চিৰ আনন্দৰ ৰজা।

কাশী—১৯২৯
এপ্ৰিল,

গ'ৰখীয়াৰ প্ৰেম ।

(প্ৰেমিকাৰ প্ৰতি)

আহাঁ হেৰা, লোৱাঁ মোৰ প্ৰেমৰ এভাগ
দুয়ো মিলি ৰঙ্গ মনে থাকিম সদাই,
শুনিম পেপাৰ মাত, থাকিম সজাগ
আমাৰ জীৱন-বিহু হৰিষত গাই ।

তুমি মই দুয়ো বহি সউ টিলাটোত
আহু ৰ'খি পথাৰত থাকিম নিতউ,
দাঁতিয়েদি বৈ যোৱা জুৰিটোৰ সোঁত
আগভেটি ধৰি দুয়ো কৰিম পুতউ ।

তাতে সাজি দিম মই সোঁৱৰণি পজা
পাৰি দিম যতনেৰে বঙ্গলুৱা পাটি,
বহি ল'ই দুয়ো তাতে, মোৰ হাতে সজা
ছেৰে ছেৰে বাম পেপা পূৰ্ণিমাৰ ৰাতি !

মুগাৰ মেখেলা আৰু ৰেছমৰ চোলা
দেওবাৰে হাট কৰি আনি দিম হেৰাঁ,
'সুশীল-মালতী' আৰু ৰঙা ৰঙা বেলা—
দিয়া মাথো তুমি মোক চেনেহ এফেৰা !

কণজহা চাউলৰ ভাত ৰান্ধি ল'ই
মগুমাহ জোল কৰি নেমুটেঙা দিয়া,
দেৱ-ভোগ্য দুয়ো আমি ভুগিম নথ'ই
হোৱাঁ মাথোঁ তুমি মোৰ চেনেহৰ প্ৰিয়া!
আৰু শুনা আনি দিম মোহন চুৰত
মাজে মাজে খাবাঁ তুমি মনৰ জোখাই,
ফুল-তেলো আনি দিম ঘঁহিবা মূৰত—
তুমি মাথোঁ ঠান-থিত লোৱাঁহি সোমাই!

গ'ৰখীয়া-ডেকা এই নাচিব ৰঙ্গত
তোমাক লগত পালে, পাৰ নাইকিয়া—
এই কথা ভাল যদি লাগিছে মনত
আহাঁ তেনে হোৱাঁ মোৰ চেনেহৰ প্ৰিয়া!

কাশী—১৯২৯
এপ্ৰিল।

প্ৰেমৰ মাধুৰ্য্য।

নহয় সৌন্দৰ্য্য সিটো কান্তি মনোলোভা,
বিচাৰিছোঁ যিটো মই নোহে সেই শোভা·—
তিলোত্তমা উৰ্ব্বশীৰ কমণীয় বেশ
কিম্বা পৰী গন্ধৰ্ব্বীৰ অশৰীৰি আভা।

নেলাগে থাকিব একো মান প্ৰাণ হৰা,
তেজ-ৰঙা ওঁঠ আৰু হাঁহি থকা চকু,
মদনৰো মন হৰি মতলীয়া কৰা
নাই খোজা, নাই খোজা বিতোপন বুকু !

তেজ পৰোঁ পৰোঁ যেন সুকোমল গাল,
—যুৱকক বন্দী কৰা মৰীচিকা জাল,
নাই খোজা কঁপি উঠা কোমল নিশ্বাস
প্ৰেম সঙ্গীতত দিয়া লয়লাস তাল।

মূল্য হীন সেইবোৰ মায়া-আভৰণ !
বঙা দুটি ৰূপহীৰ ওঁঠৰ বৰণ —
—সাগৰ তলিত থাকি মুকুতা-মাণিক
জালোৱাক আনি দিয়া অকাল মৰণ !

গাল দুখনিও তেনে সাগৰৰ ঢ'উ,
মাতি আনি দিম বুলি প্ৰণয়ৰ মউ
মতলীয়া কৰি তোলে মদিৰা খুৱাই !
—সাৰ পালে ঘূৰিবাৰ নোখোজে আকউ !

চকুৱেও সেইদৰে কৰিব আহ্বান,
হাঁহি হাঁহি নচুৱাব যুৱকৰ প্ৰাণ।
তুলি লই প্ৰথমতে বিলাস শয্যাত
লেখি দিব হৃদয়ত বিষাদৰ গান।

চিকুন ধুনীয়া দুটি ক'লা চেলাউৰি,
গৰবৰ দিয়ে নিতে সাক্ষী ভূৰি ভূৰি,
ককালত পৰি থকা মিহি চুলিটাৰি
প্ৰলয় ধুমুহা লৈ আছে উৰি উৰি !

দিয়া সখি, তুমি মোক ৰূপৰ সলনি
কোমল মনেৰে স'তে হৃদয় এখনি,
থিৰ মনে বয় যাতে তোমাতে বিশ্বাস
দোষ ধৰি মন-জহা নেযায় মলাণ্ডি !

তোমাৰ হিয়াতে যেন মোৰ হিয়া থ'ই
বিষাদ-কাহিনী পাৰোঁ শুনুৱাব গ'ই—
মউ-মাখি বোৱে সাঁচি ফুলৰ প্ৰাণত
যতনেৰে থয় ৰস নিতে যেনেকই !

মোৰ তুমি এনেকুৱা হোঁৱা চিৰ সখী—
তোমাৰ প্ৰণয়ে যাতে থাকে মোকো ৰ'খি,
প্ৰাণ বায়ু গ'লে মোৰ ওপৰলৈ উৰি
তোমাৰো নেথাকে যেন বেদনাত পুৰি !

কাশী,
১৯২৯, মাৰ্চ্চ।

মিলন-ৰহস্য।

কোনে জানিছিল, কেতিয়াবা আমি
বন্ধা হ'ম চিৰ কাল লই
তুমি মই দুয়ো এটি হই!

মোৰ, অথিৰ অবিৰ গতি
আজি, কোমল কোমল অতি
তোমাৰ গানৰ করুণ সুৰত
থমকি থমকি যাব ৰই;
মুগ্ধ হ'ম চিৰ কাল লই!
কোনে জানিছিল, কেতিয়াবা মই
দেখিম তোমাৰে কোমল মুখ'নি
কপোত-চঞ্চল ক'লা দুটি মণি!

অপৰাধী-প্ৰায় মোৰ ওচৰত
থিয় হৈ থাকি বেজাৰ মনত
বিচাৰ পতিকে চকিত কৰিবা
শুনাই তোমাৰ প্ৰাণৰ বুজনি,
—কপোত-চঞ্চল ক'লা দুটি মণি!

কোনে জানিছিল, মনে মনে তুমি
থুই দিবা মোৰ অন্তঃস্থল,
বিকশিত হ'ব প্ৰেম-শতদল।

তোমাৰ হাতৰ কনক কিঙ্কিনি
বাজিব কাণত ঝিনিকি ঝিণি,
গন্ধ বিহীন অশোকত পৰি
পদুম বনৰ পৰিমল !
ধুই দিব মোৰ অন্তঃস্থল !

কোনে জানিছিল, ভুবন ভৰাই
আনি দিবা তুমি বনফুল,
মোৰ উপচিব নদীকুল।

আবৰিবা তুমি স্নেহ আবৰণে
অৰপি সকলো মোকে মনে মনে !
হৃদয়-যমুনা উছলি উঠিব
আবেগত উগুল-থুগুল,
আনিদিবা তুমি বনফুল !

কোনে জানিছিল, সেই দৰশন
হ'ব বুলি মোৰ ফাগুণৰ
নৱ-উষা চিৰ মিলনৰ ?

কোনে জানিছিল, হ'ব তাতে দূৰ
শোকৰ সঙ্গীত বিষাদৰ সুৰ !
পদূলি মুখৰ আদৰণী হ'ব
মন্দিৰ মোৰ প্ৰণয়ৰ।
নৱ-উষা চিৰ মিলনৰ।

যিদিনা কোনোবা অচিনা ‘তোমাক’
ভাবী মিলনত মনে মনে
স্নেহ কৰিছিলোঁ। সযতনে;
সেইদিনা মোৰ অন্তৰ ভৰি
উঠিছিল যেনে গীতৰ লহৰী,
আজি যে বাজিব তোমাৰ সুৰতে,
তোমাৰ বীণাতে ঘনে ঘনে
নবীন সঙ্গীত সযতনে!

কোনে জানিছিল, তুমিয়েই মোৰ
বহিবাহি এই হিয়াৰ মাজত,
নৱ বসন্তৰ ফাগুণ মাহত?

—আহিলা যেতিয়া পৰাণৰ সখী
বন্দী কৰা মোৰ বাসনা-পখী,
শুনুৱা তোমাৰ সকলো সঙ্গীত
চেনেহ সঁফুৰা হাতত—
আজি নৱ ফাগুণ মাহত।

কাশী—
১৯২৯

উত্তৰ।

দিয়া সখি, দিয়া মোক হিয়া-নিয়া দান
কুসুমিত কপোলৰ তেজ-গোৰা ৰাং ;
পান কৰি শাঁত কৰোঁ অথিৰ পৰাণ,
ছন্দ বান্ধি দিওঁ মোৰ যৌৱনৰ গান।
ভয় কৰাঁ ?—থৈ দিয়া সিহঁতৰ কথা,
কপটীয়া সমাজৰ অনাচাৰ প্ৰথা।
বুজেনে সমাজে প্ৰিয়া, দুঃখদৈন্য মোৰ,
গুচাবনে দুচকুৰ মলিয়ন লো-ৰ ?
—তুমি মোৰ জীৱনৰ চিৰ লগৰীয়া,
সুখ দুখ সকলোতে তুমি দৰদীয়া।
তোমাৰ কাষত মই থাকোঁ আনন্দেৰে
নিন্দুকৰ দলে তাতে দোষাৰোপ কৰে!
সেই বাবে তুমিচোন নকৰিবা খে'দ,
আমি দুয়ো আজীৱন চিৰ-অবিচ্ছেদ।
মূল্যহীন সিহঁতৰ কপটীয়া নীতি,
দোষ দেখি ঘূৰি ফুৰে নানা কথা ৰটি।
কৈ দিৰাঁ সাগুনয়ে—চুৰ কৰা নাই।
সৰল মনেৰে হেনে
আপোন এজনে
বিচাৰিছে আপোনত চেনেহৰ ঠাই!

ডুমডুমা,
আগষ্ট, ১৯৩১

অন্ত।